

Jeugdige verdachten in Nederland

**Een analyse van de gegevens uit het HKS,
ten behoeve van de Integrale Veiligheidsrapportage 1998**

Amsterdam, 16 maart 1998

Mireille Geldorp
met medewerking van Pepijn van Amersfoort

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
2	Verantwoording	4
3	Algemene gegevens	7
3.1	Achtergrondgegevens verdachten	7
3.2	Verdachtenpopulatie gerelateerd aan de Nederlandse bevolking	10
4	Criminaliteitsgerelateerde kenmerken	13
4.1	Gemiddelde leeftijd bij eerste proces-verbaal	13
4.2	Antecedenten	14
4.3	First-offenders, licht criminelen en harde kern	16
4.4	Harddrugsgebruik	20
5	Opgehelderde feiten	21
5.1	Algemeen	21
5.2	Vermogenscriminaliteit	24
5.3	Geweldscriminaliteit	26
6	Conclusies	31
	Bijlagen	32
Bijlage 1	Jongeren en verdachten naar geboorteland en nationaliteit	33
Bijlage 2	Gehanteerde begrippen	34
Bijlage 3	Indeling naar delicten	35
Bijlage 4	Typering verdachten	38
Bijlage 5	Figuren in tabelvorm	39

1 Inleiding

In de Integratie Veiligheidsrapportages 1992 en 1994, ontbraken tot dusverre cijfers omtrent de omvang en de samenstelling van de groep jongeren die jaarlijks met de politie in aanraking komt. De gegevens die in dit stuk worden gepresenteerd brengen daar verandering in. Het object van studie betreft jongeren van 12 tot en met 24 jaar, waarvoor in 1996 door de politie tenminste één proces verbaal werd opgemaakt.

De bron van informatie wordt gevormd door het Herkenningsdienst Systeem (HKS) van de politie. Het HKS is een geautomatiseerd registratiesysteem dat naast gegevens omtrent delicten tevens informatie herbergt omtrent verdachten. Het HKS dat bestaat uit een zeer omvangrijk en daardoor complex relationeel database systeem, dient primair operationele doeleinden. Bevraging van het systeem voor statistische doeleinden is in principe mogelijk, maar behoort over het algemeen niet tot de prioriteiten. Dat is jammer omdat HKS waardevolle informatie bevat. Bovendien is het het enige informatie- en registratiesysteem binnen de politie-organisatie dat landelijk in gebruik is. Mede hierdoor heeft het HKS een meerwaarde als gegevensbron. Een meerwaarde die onvoldoende bekend is en in ieder geval onderschat, een enkele afdeling van één of twee korpsen en een paar 'hobbyisten' daargelaten.

In 1996 kwam uit onverwachte hoek belangstelling voor deze onderbelichte kant van het HKS, namelijk van de zijde van de projectgroep Gegevensarchitectuur, opgestart vanuit het Parket Generaal te Den Haag. Dit initiatief heeft ertoe geleid dat er op het moment van de totstandkoming van deze rapportage gegevens beschikbaar waren met betrekking tot 10 van de 25 politieregio's.

In dit rapport wordt in hoofdstuk 3 ingegaan op de samenstelling en de omvang van de populatie van verdachten in de leeftijd van 12 tot en met 24 jaar, mede gerelateerd aan het aantal jongeren in de Nederlandse bevolking. Hoofdstuk 4 vervolgt met informatie over criminaliteitsgerelateerde kenmerken. Aan de hand van deze gegevens kan een drietal verdachtentypen worden onderscheiden. De criminaliteit waaraan de verdachten zich schuldig maakten, althans waarvoor de jongeren in 1996 werden doorverwezen naar justitie, is het onderwerp van hoofdstuk 5. Hoofdstuk 2 biedt eerst een beknopte verantwoording van het onderzoek.

2 Verantwoording

In dit onderzoek is gebruik gemaakt van HKS-gegevens afkomstig uit de politieregio's Noord- en Oost Gelderland, Utrecht, Noord-Holland,-Noord, Amsterdam-Amstelland, Gooi en Vechtstreek, Hollands-Midden, Zuid-Holland-Zuid, Midden- en West-Brabant, Limburg-Noord en Limburg-Zuid. De 10 gegevensbestanden zijn samengesteld aan de hand van het jaar waarin de verdachte werd doorgestuurd naar justitie. Dat betekent dat binnen elke regio die verdachten werden geselecteerd, waarvoor in 1996 binnen de betreffende regio één of meerdere processen verbaal van oplossing werden opgemaakt. Voor al deze personen werd vervolgens informatie gegenereerd omtrent deze processen verbaal omtrent die uit eerdere jaren. Voorts werd bij elk proces verbaal informatie ontsloten uit het systeem over de in dat verbaal opgenomen strafbare feiten.

Ten behoeve van het onderhavige onderzoek zijn de beschikbare bestanden samengevoegd, waarbij per bestand alleen die verdachten werden geselecteerd die woonachtig waren in de desbetreffende regio¹. Dit om dubbeltellingen te voorkomen. Verdachten die in meerdere regio's waren geverbaliseerd zijn dus alleen meegenomen in het bestand van de regio waar zij woonachtig zijn. Dit heeft als consequentie dat die personen die alleen buiten de eigen regio opereerden in dit onderzoek ontbreken. Dit geldt ook voor verdachten waarvan het woonadres onbekend was². Het resultaat van de samenvoeging van de bestanden is een overkoepelend bestand met ruim 18.000 verdachten, afkomstig uit 10 politieregio's.

Aandachtspunten met betrekking tot het rapporteren over gegevens afkomstig uit HKS betreffen de volgende:

- Er wordt niet in alle politieregio's actief gebruik gemaakt van het HKS als informatiesysteem. In sommige gevallen betekent dat dat invoer van informatie in het systeem geen prioriteit heeft, waardoor processen verbaal van oplossing pas veel later worden geregistreerd. Bevraging van het systeem levert uiteraard pas betrouwbare gegevens op voorzover deze zijn ingevoerd. Ten tijde van de bevraging, die plaats vond in de loop van 1997, waren alle gegevens met betrekking tot 1996 ingevoerd. Op dit punt werden dus geen problemen geconstateerd.
- Het is te verwachten dat in dit onderzoek voor bepaalde regio's gegevens ontbreken als gevolg van een onvolledige registratie. Het is namelijk bekend dat met betrekking tot bepaalde feiten - het gaat dan vaak om 'ambtshalve vervolgbare misdrijven' - de registratie in diverse regio's onvolledig is. Het gaat hier om de zogeheten 'handmatige' of 'niet-gekoppelde' antecedenten. De onvolledige invoer van informatie leidt in sommige gevallen bij bevraging van het HKS tot onderschatting van het aantal opgehelderde feiten of tot het ontbreken van meer

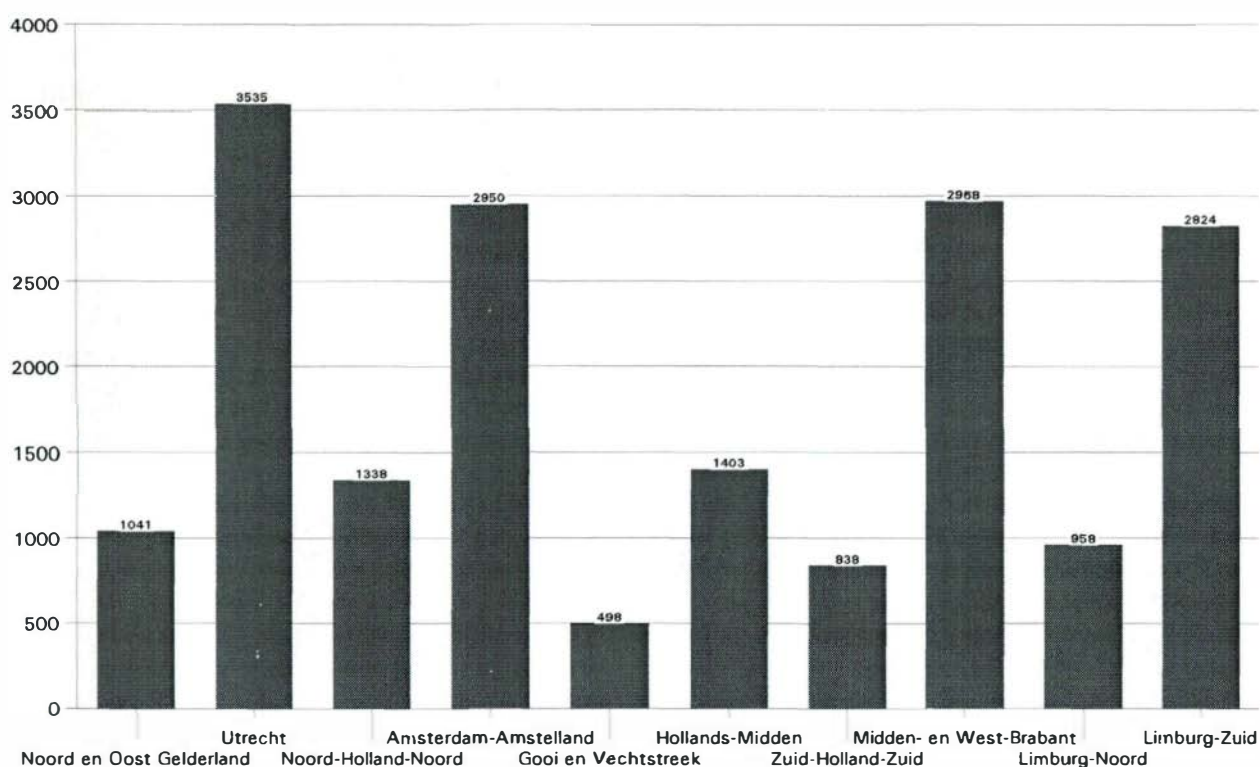
Noot 1 Het HKS is weliswaar een landelijk ingevoerd systeem, maar het systeem wordt regionaal beheerd, onderhouden en gevoed. Hierdoor kan dezelfde verdachte in meerdere regio's geregistreerd staan. Dit is bijvoorbeeld het geval wanneer een verdachte in meerdere regio's is geverbaliseerd, bij verhuizing van een verdachte van de ene naar de andere politieregio of wanneer een verdachte heeft geopereerd in een politieregio, anders dan de regio waar hij of zij woonachtig is. Bij het samenvoegen van de bestanden van twee regio's A en B ontstaat in deze gevallen een dubbeltelling van de verdachte en van de feiten waarvoor tegen deze persoon proces verbaal is opgemaakt.

Noot 2 Dubbeltellingen vanwege verhuizingen van verdachten van de ene naar de andere politieregio konden met deze procedure overigens niet worden voorkomen.

specifieke informatie omtrent het opgehelderde feit, zoals pleegplaats en pleegdatum van het opgehelderde delict. Aangezien elk korps op dit punt zijn eigen beleid voert en er intern vaak ook niet al te veel duidelijkheid bestaat op dit punt, is het niet mogelijk om aan te geven hoe groot een eventuele onderschatting is en in hoeverre deze voor de diverse regio's overeen komt. In één regio is echter de zoekvraag op dit punt aangepast omdat vooraf reeds vast stond dat veel gegevens niet werden 'gekoppeld'.

Figuur 2.1 geeft weer uit welke politieregio's de gegevens afkomstig zijn. Per regio wordt het aantal verdachten aangeduid dat woont binnen de grenzen van de desbetreffende politieregio en waarvoor in 1996 in die regio tenminste één proces verbaal van oplossing werd opgemaakt.

Figuur 2.1 Verdachtenpopulatie naar politieregio

In absolute aantallen leveren de registraties van de regio's Utrecht, Amsterdam-Amstelland, Midden- en West-Brabant en Limburg-Zuid de grootste aantallen verdachten.

De representativiteit van deze 10 politieregio's voor het gehele land, is het onderwerp van tabel 2.1. In het linkerdeel van de tabel wordt voor het totaal van de 10 geselecteerde politieregio's het aantal gemeenten vermeld dat binnen dit gebied valt, de verdeling van deze gemeenten over de variabele gemeenteklasse en tevens het aantal jongeren tussen de 12 en 25 jaar dat er woont. Het rechterdeel van de tabel bevat dezelfde informatie, maar dan voor heel Nederland.

Tabel 2.1 Landelijke dekking van de 10 HKS-bestanden 1996³.

betrokken politieregio's					gehele land			
aantal gemeenten		Nederlandse bevolking 12-24 jaar			aantal gemeenten		Nederlandse bevolking 12-24 jaar	
gemeentegrootte in aantal inwoners	aantal	%	aantal	%	aantal	%	aantal	%
< 20.000	166	68	313.610	30	430	69	728.435	29
20.000-50.000	56	23	268.785	26	139	22	682.520	27
50.000-100.000	15	6	164.240	16	33	5	382.765	15
100.000-200.000	7	3	153.390	15	19	3	434.980	17
vier grote steden	2	■	148.780	14	4	■	312.225	12
totaal	246	100	1.048.805	100	625	100	2.540.925	100

De cijfers in deze tabel zijn gebaseerd op CBS-gegevens, 1 januari 1996

Uit het linkerdeel van de tabel valt op te maken dat de 10 politieregio's waarvan gegevens zijn gegenereerd tezamen 246 gemeenten beslaan, met in totaal ruim 1 miljoen inwoners tussen de 12 en de 25 jaar. Ter vergelijking: Nederland als geheel is opgebouwd uit 625 gemeenten met bij elkaar ruim 2,5 miljoen jongeren in dezelfde leeftijdsklasse. Wat betreft de rangschikking van de gemeenten naar gemeentegrootte vormen de 10 politieregio's een zeer behoorlijke afspiegeling van alle gemeenten in Nederland. Dit geldt eveneens voor wat betreft het aantal jongeren in de betrokken gemeenten.

Noot 3 Ten gevolge van afronding tellen de percentages in de tabellen niet in alle gevallen op tot een totaal van 100%.

3 Algemene gegevens

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de samenstelling en de omvang van de jeugdige verdachtenpopulatie, gerelateerd aan het aantal jongeren in de Nederlandse bevolking⁴.

3.1 Achtergrondgegevens verdachten

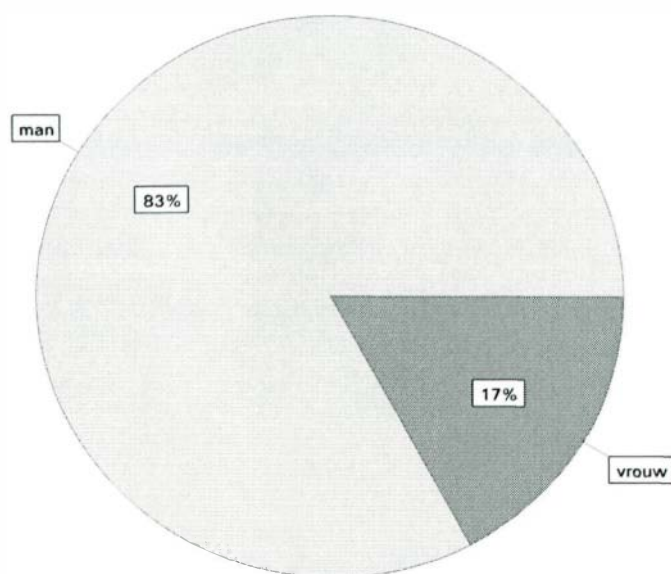
In tabel 3.1 wordt een overzicht gegeven van de verdeling van de woonplaats van de verdachten naar 5 klassen van gemeenten.

Tabel 3.1 Jeugdige verdachten naar gemeentegrootte

aantal inwoners	aantal	%
< 20.000	3.178	17
20.000 - 50.000	4.283	23
50.000 - 100.000	3.604	20
100.000 - 200.000	3.383	18
vier grote steden	3.905	21
totaal	18.353	100

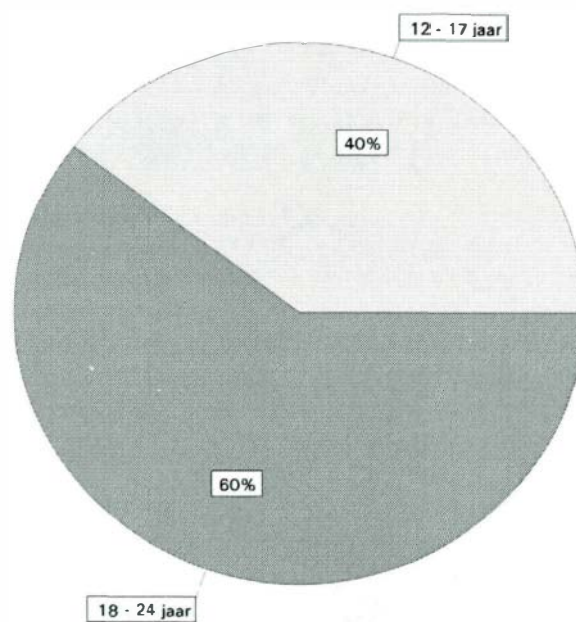
Noot 4 Overigens dient te worden opgemerkt dat een persoon pas als dader kan worden aangemerkt indien veroordeling door de rechter heeft plaats gevonden. Registratie van een persoon in het HKS gebeurt in een fase die aan een eventuele veroordeling vooraf gaat. Daarom wordt in dit rapport niet van daders maar van verdachten gesproken.

Figuur 3.1 Jeugdige verdachten naar geslacht

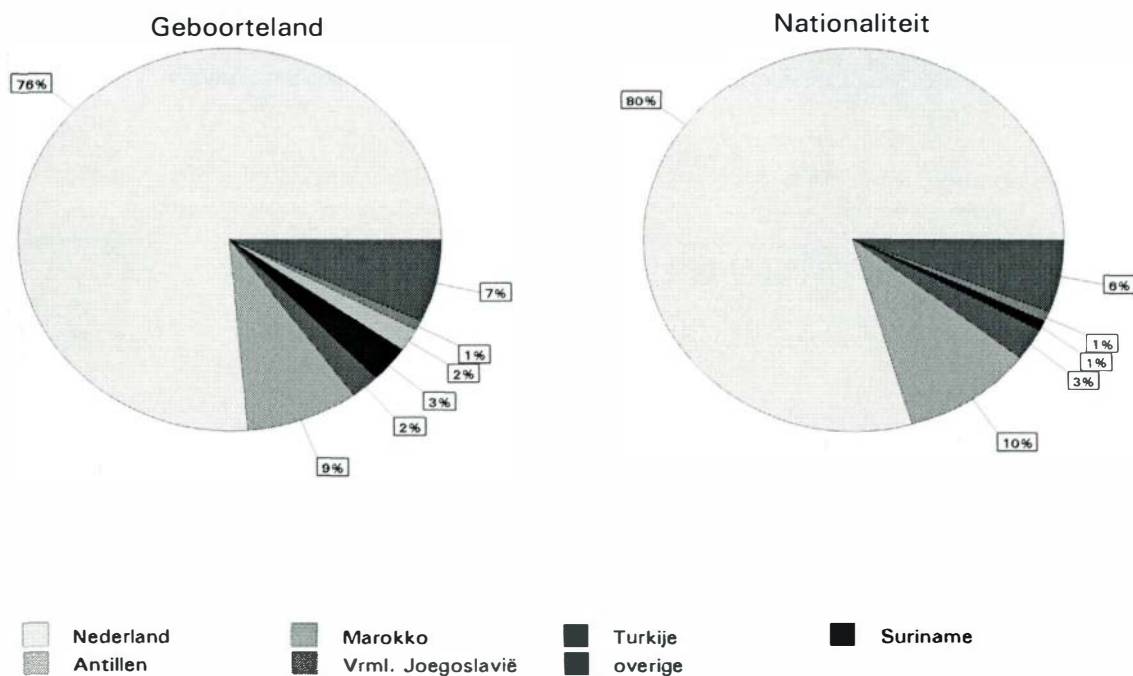
Bijna 85% van de verdachten tot 25 jaar is man.

Figuur 3.2 Jeugdige verdachten naar leeftijd in 1996

Van de jeugdige verdachten is 60% meerderjarig. De overige verdachten bevinden zich in de categorie 12 t/m 17 jaar.

Figuur 3.3 Jeugdige verdachten naar geboorteland en nationaliteit

Ruim drie kwart van de verdachten is geboren in Nederland en bijna 80% heeft de Nederlandse nationaliteit.

3.2 Verdachtenpopulatie gerelateerd aan de Nederlandse bevolking

In deze paragraaf wordt het aantal verdachten gerelateerd aan de omvang van de populatie. In de onderstaande tabellen en figuren wordt telkens het aantal verdachten weergegeven op de 1.000 jongeren van 12 tot en met 24 jaar dat woont in het onderzoeksgebied. Om te beginnen wordt in tabel 3.2 eerst de proportie verdachten vermeld naar leeftijdsklasse en naar gemeentegrootte.

Tabel 3.2 Aantal verdachten en aantal verdachten per 1.000 jongeren naar gemeentegrootte en leeftijd

aantal inwoners	aantal verdachten		aantal jongeren in onderzoeksgebied ¹		aantal verdachten per 1.000 jongeren		
	12-17 jaar	18-24 jaar	12-17 jaar	18-24 jaar	12-17 jaar	18-24 jaar	gemiddeld
< 20.000	1.290	1.888	145.595	168.015	9	11	10
20.000-50.000	1.825	2.458	124.325	144.460	15	17	16
50.000-100.000	1.496	2.108	72.765	91.475	21	23	22
100.000-200.000	1.412	1.971	58.160	95.230	24	21	22
vier grote steden	1.256	2.649	48.915	99.865	26	27	26
totaal	7.279	11.074	449.760	599.045	16	19	18

¹ gebaseerd op CBS-gegevens, 1 januari 1996

Het blijkt dat in 1996 voor gemiddeld 18 op de 1.000 jongeren één of meerdere proces(sen) verbaal van oplossing werden opgemaakt door de politie. Binnen de leeftijdscategorie 12-17 jaar ligt dit aantal iets lager dan binnen de categorie 18-24 jaar. Het relatieve aantal verdachten neemt globaal toe met gemeentegrootte en is in steden met meer dan 200.000 inwoners ruim 2,5 keer zo groot als in gemeenten tot 20.000 inwoners.

Het aantal verdachten per 1.000 jongeren, dat in de navolgende tabellen en figuren wordt gepresenteerd, is op dezelfde wijze berekend als in de voorgaande tabel. In tabel 3.3 wordt eerst het aantal verdachten weergegeven, gespecificeerd naar gemeentegrootte en urbanisatiegraad.

Tabel 3.3 Aantal verdachten per 1.000 jongeren naar gemeentegrootte en urbanisatiegraad

aantal inwoners	niet verstedelijkt	weinig verstedelijkt	matig verstedelijkt	sterk verstedelijkt	zeer sterk verstedelijkt	totaal
< 20.000	8	12	11	16	-	10
20.000-50.000	* 4	12	19	15	-	16
50.000-100.000	-	-	30	17	-	22
100.000-200.000	-	-	16	24	22	22
vier grote steden	-	-	-	-	26	26
totaal	7	12	20	19	25	18

* het teken * wordt gebruikt indien sprake is van minder dan 10 gemeenten

Uit deze tabel blijkt dat het aantal verdachten niet alleen stijgt met een toename van de gemeentegrootte, maar in grote lijnen ook met een toename van de urbanisatiegraad. In niet of weinig verstedelijkte gemeenten is het aantal verdachten per 1.000 jongeren slechts één tot twee derde van het aantal in matig tot zeer sterk verstedelijkte gemeenten. In twee categorieën van gemeenten ontloopt het aantal verdachten elkaar nauwelijks; dat zijn de matig en sterk verstedelijkte gemeenten.

Tabel 3.4 Aantal verdachten per 1.000 jongeren naar gemeentegrootte, sekse en leeftijd

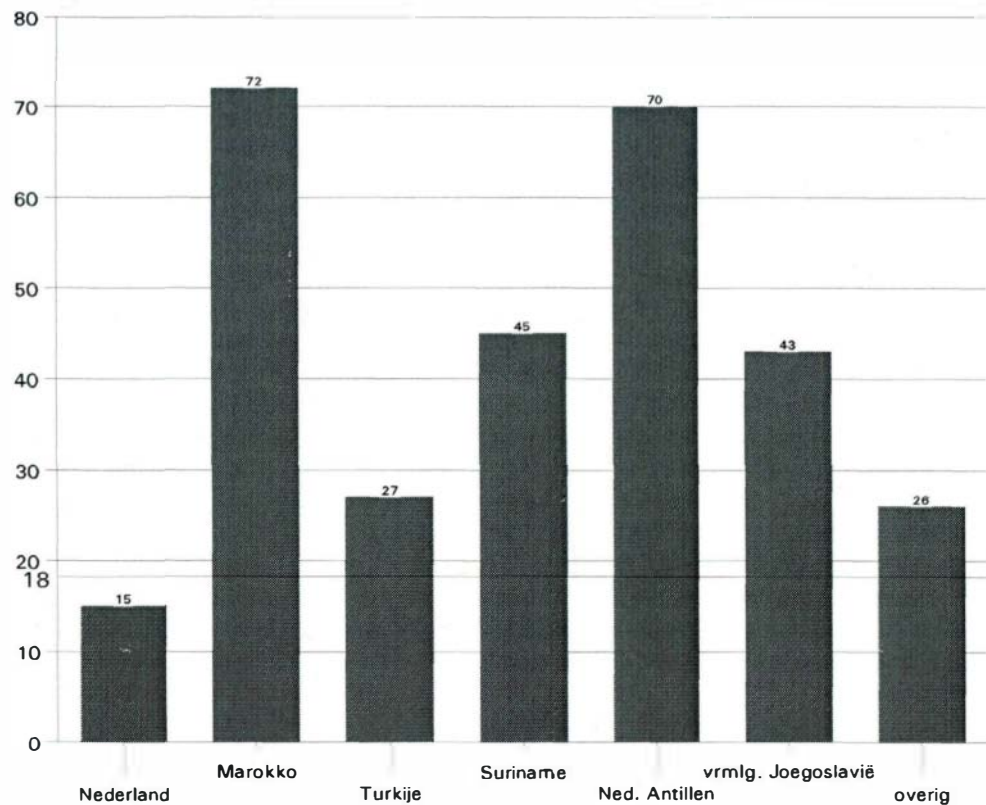
aantal inwoners	man			vrouw			totaal
	12-17 jaar	18-24 jaar	gemiddeld	12-17 jaar	18-24 jaar	gemiddeld	
< 20.000	15	19	17	3	2	2	10
20.000-50.000	24	30	27	6	4	5	16
50.000-100.000	33	40	37	8	6	7	22
100.000-200.000	39	38	38	9	5	7	22
vier grote steden	43	51	48	8	4	7	26
totaal gemiddeld	26	33	30	6	4	5	18

Onder jongens is het aantal verdachten gemiddeld 4 tot 8 maal zo hoog als onder meisjes. Verder is te zien dat het aantal verdachten bij jongens in de groep 18-24-jarigen hoger is dan in de groep 12-17-jarigen. Bij meisjes geldt juist het omgekeerde. Het aantal verdachten onder meisjes tot 18 jaar is anderhalf keer zo hoog als onder meisjes van 18 jaar en ouder.

In het HKS wordt van elke verdachte het geboorteland en de nationaliteit geregistreerd. In figuur 3.4 is waar te nemen in hoeverre het relatieve aantal jeugdige verdachten verschilt per bevolkingsgroep. Hierbij is uitgegaan van het kenmerk geboorteland⁵. Jongeren die buiten Nederland werden geboren zijn hier weergegeven als Marokkaans, Turks, Surinaams, Antilliaans, (voormalig) Joegoslavisch of overig. Het moge duidelijk zijn dat 'de tweede generatie' hiermee niet kan worden onderscheiden van autochtone Nederlandse jongeren.

Noot 5 In bijlage 1 worden deze aantallen ook naar nationaliteit weergegeven.

Figuur 3.4 Aantal verdachten per 1.000 jongeren naar geboorteland

Onder jongeren die buiten Nederland zijn geboren ligt het aantal verdachten zonder uitzondering hoger dan onder jongeren die Nederlands zijn van geboorte. Het verschil bedraagt, afhankelijk van het specifieke geboorteland, een factor twee tot vijf. De verdachtenpopulaties onder Marokkanen en Antillianen zijn naar verhouding het meest omvangrijk. Daarnaast valt op dat, alhoewel het aantal jongeren in Nederland afkomstig uit voormalig Joegoslavië op zich niet zo groot is, het aantal verdachten binnen deze groep niettemin aanzienlijk is.

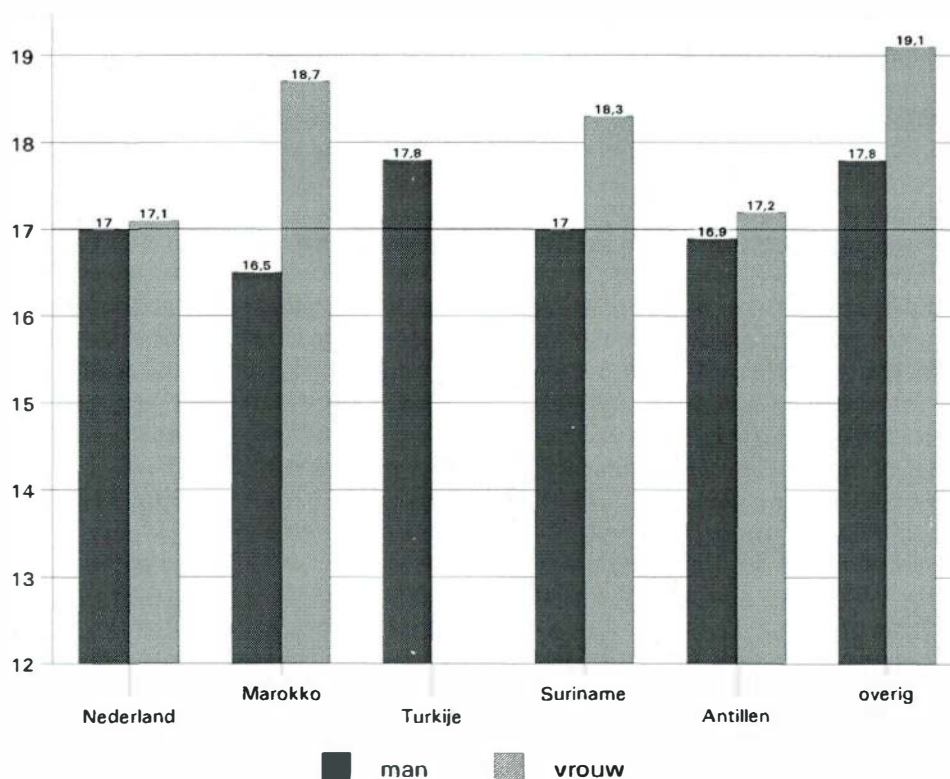
4 Criminaliteitsgerelateerde kenmerken

De gegevens in dit hoofdstuk betreffen criminaliteitsgerelateerde kenmerken, zoals het aantal antecedenten van de verdachten, het hardrugsgebruik en de leeftijd bij het eerste proces verbaal.

4.1 Gemiddelde leeftijd bij eerste proces-verbaal

De gemiddelde leeftijd bij het eerste proces verbaal van oplossing ligt op 17 jaar. Hierin verschillen jongeren uit grote gemeenten niet van jongeren uit kleinere gemeenten. In figuur 4.1 komt de gemiddelde leeftijd naar sekse en geboorteland aan de orde.

Figuur 4.1 Gemiddelde leeftijd bij het eerste proces verbaal naar geboorteland en sekse

Te zien is dat meisjes op een iets latere leeftijd dan jongens voor het eerst worden geverbaliseerd. De leeftijd bij het eerste antecedent verschilt eveneens, indien in dit gerelateerd wordt aan het geboorteland van de jongeren. Marokkaanse jongeren⁶ zijn gemiddeld het jongst bij het eerste antecedent. Turkse jongeren zijn gemiddeld juist ouder dan andere jongeren op het moment dat zij voor het eerst worden aangehouden.

Noot 6 Met Marokkaanse jongeren wordt bedoeld die jongeren die in Marokko zijn geboren.

4.2 Antecedenten

Tabel 4.1 Percentage verdachten dat reeds over antecedenten beschikt, naar gemeentegrootte en urbanisatiegraad

	gemeentegrootte in aantal inwoners					gemiddeld
	< 20.000	20.000 - 50.000	50.000 - 100.000	100.000 - 200.000	vier grote steden	
niet stedelijk	31	* 28	-	-	-	31
weinig stedelijk	37	41	-	-	-	39
matig stedelijk	31	36	42	51	-	39
sterk stedelijk	* 43	39	42	44	-	42
zeer sterk stedelijk	-	-	-	39	50	47
gemiddeld	35	38	42	43	50	42

* het teken * wordt gebruikt indien sprake is van minder dan 10 gemeenten

Het percentage verdachten dat in voorgaande jaren al was doorgestuurd naar justitie bedraagt gemiddeld ruim 40%. Dit percentage neemt toe met gemeentegrootte en met de mate van verstedelijking.

De combinatie van beide factoren laat alleen met betrekking tot gemeentegrootte het geconstateerde patroon intact: het percentage verdachten met antecedenten neemt binnen de verschillende klassen van stedelijkheid toe met gemeentegrootte. Omgekeerd, namelijk bij toename van stedelijkheid binnen de verschillende klassen van gemeentegrootte, is het beeld minder eenduidig.

Tabel 4.2 Percentage verdachten dat reeds over antecedenten beschikt, naar sekse, leeftijd en geboorteland

	man			vrouw			gemiddeld
	12-17	18-24	totaal	12-17	18-24	totaal	
Nederland	23	54	42	10	27	18	38
Marokko	45	78	69	*	21	17	65
Turkije	44	58	55	*	*	*	51
Suriname	27	72	60	*	32	28	55
Antillen	41	70	61	*	*	40	57
overig	28	44	39	18	22	21	36
gemiddeld	26	57	45	11	27	19	42

* het teken * wordt gebruikt indien sprake is van minder dan 50 verdachten

Het percentage verdachten waarvoor al eerder een politiecontact werd geregistreerd, ligt onder jongens gemiddeld twee-en-een-half keer zo hoog als onder meisjes. Zoals te verwachten geldt ten aanzien van het percentage recidivisten eveneens een verschil wanneer de leeftijdsklasse in de analyse wordt betrokken: onder jongeren van 18 jaar of ouder is het percentage dat één of meerdere antecedenten heeft twee keer zo groot als onder jongeren van 12-17 jaar.

Vrij schokkend wordt het wanneer gekeken wordt naar de relatie tot het geboorteland van de verdachten. Van de Marokkaanse verdachten van 18-24 jaar, is bijna 80% al eerder geverbaliseerd. Surinaamse en Antilliaanse jongens van dezelfde leeftijdscategorie scoren hier rond de 70%. Ter vergelijking: het percentage bedraagt voor Nederlandse jongens binnen deze categorie 'slechts' 54%.

Onder jongens tot 18 jaar nemen Marokkanen en Antillianen, met een percentage van rond de 40% à 45% dat reeds over antecedenten beschikt, eveneens een 'toppositie' in. Surinamers scoren in deze leeftijdsgroep slechts matig hoger dan Nederlandse jongens. Hun plek is hier ingenomen door Turkse jongens tot 18 jaar; van hen is 44% al eerder geverbaliseerd.

Het is zorgwekkend dat het geconstateerde verschil het sterkst geldt voor de groep 12-17 jarigen. Het percentage Marokkaanse en Turkse jongens met antecedenten is vrijwel twee keer zo hoog als onder Nederlandse jongens van die leeftijd.

Wat de vrouwen betreft: eerdere politiecontacten zijn vooral te constateren onder Antilliaanse en Surinaamse meisjes.

In tabel 4.3 wordt aangegeven voor hoeveel feiten de groep, die al eerder met de politie in aanraking kwam, in het verleden een proces verbaal tegen zich kreeg opgemaakt.

Tabel 4.3 Gemiddeld aantal antecedenten (feiten) naar sekse, leeftijd en geboorteland

	man			vrouw			gemiddeld
	12-17	18-24	totaal	12-17	18-24	totaal	
Nederland	3,8	9,1	7,8	2,9	4,6	4,1	7,6
Marokko	5,5	13,0	11,6	*	*	*	11,4
Turkije	3,8	8,5	7,6	*	*	*	7,6
Suriname	4,2	11,5	10,7	*	*	*	10,1
Antillen	5,0	8,2	7,5	*	*	*	7,0
overig	3,9	8,9	7,7	*	*	3,6	7,4
gemiddeld	4,0	9,7	8,5	3,0	4,9	4,3	8,2

* het teken * wordt gebruikt indien sprake is van minder dan 50 verdachten

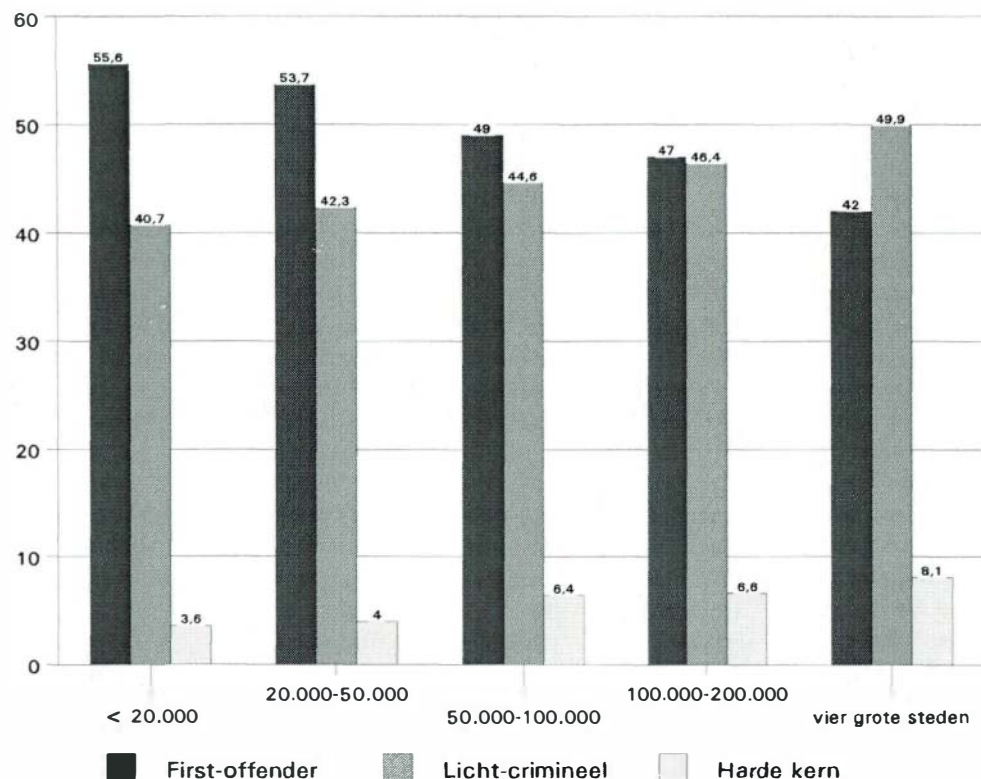
Het aantal antecedenten ligt gemiddeld op ruim 8. Dit gemiddelde ligt hoger onder Marokkaanse jongens van 18 jaar en ouder, namelijk op 13, en ligt eveneens hoog onder Surinaamse jongens van dezelfde leeftijd, namelijk op 11,5. In de leeftijdscategorie tot 18 jaar wordt de kroon wederom gespannen door degenen die Marokkaan zijn van geboorte. De tweede plaats wordt hier ingenomen door Antillianen.

4.3 First-offenders, licht criminelen en harde kern

Om de totale groep van verdachten nader te kunnen aanduiden wordt een onderscheid gemaakt aan de hand van het aantal antecedenten en het aantal en type feiten dat de verdachte in 1996 heeft gepleegd. De indeling is gebaseerd op die welke wordt gehanteerd binnen het programma Jeugd en Veiligheid van het Grote Steden Beleid (zie verder bijlage 4).

Onderscheiden worden drie typen verdachten: first-offenders, licht criminelen en harde kern. In figuur 4.2 wordt per gemeenteklasse de verdeling van de onderzoekspopulatie naar deze typering weergegeven.

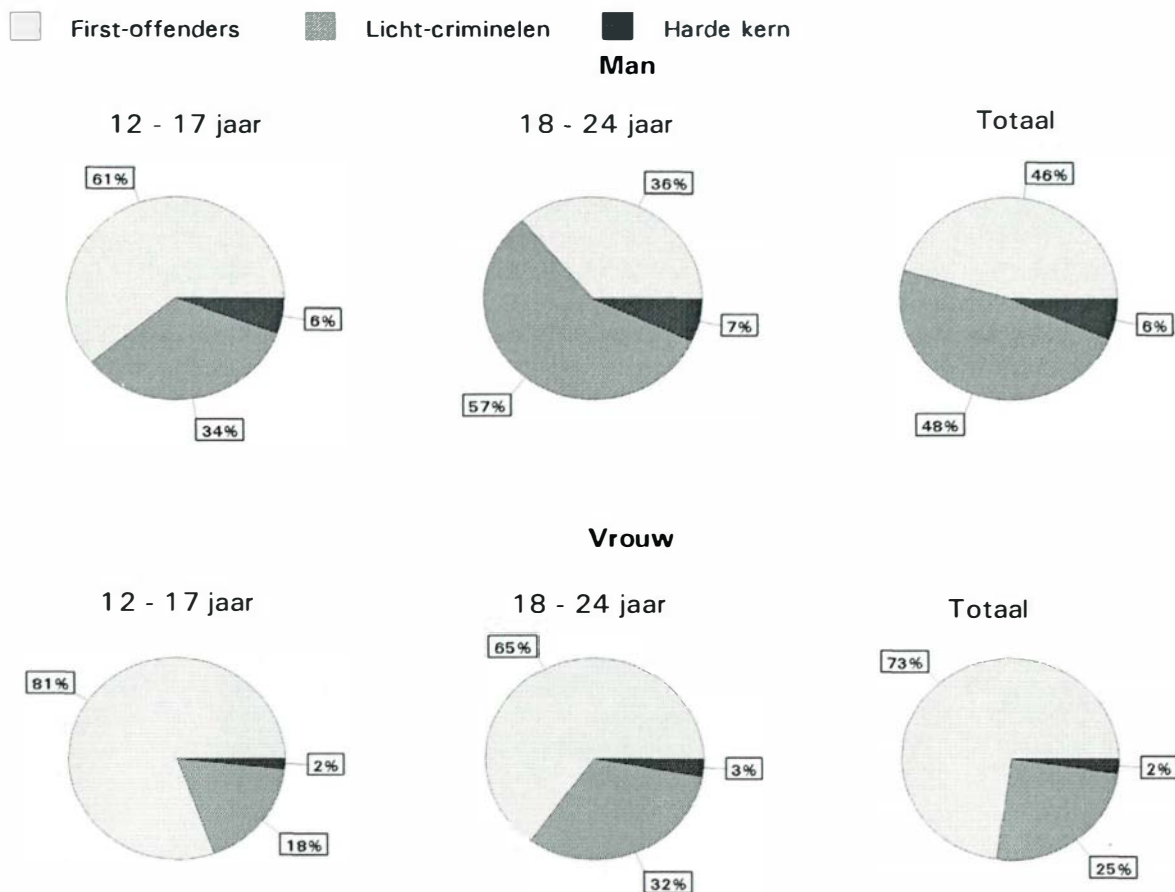
Figuur 4.2 Verdachten gespecificeerd naar gemeentegrootte en type verdachte

Volgens de gehanteerde definitie kan gemiddeld zo'n 6% van de verdachten als harde kern worden aangemerkt. Daarnaast behoort 50% tot de first-offenders en de resterende 45% tot de groep licht criminelen. De groep verdachten die deel uitmaakt van de harde kern neemt verhoudingsgewijs toe met de gemeentegrootte en bedraagt in de categorie gemeenten met meer dan 200.000 inwoners zo'n 8%⁷. Ook de grootte van de groep licht criminelen neemt toe met gemeentegrootte. Het percentage first-offenders is het grootst in de kleinste gemeenten.

Noot 7 Overigens is het percentage dat tot de harde kern behoort in Utrecht een stuk lager dan in Amsterdam, namelijk 6% tegen 9%. Het is zelfs lager dan het gemiddelde in de gemeenteklasse met 50.000 tot 100.000 inwoners.

Figuur 4.3 Verdachten naar sekse, leeftijd en type verdachte

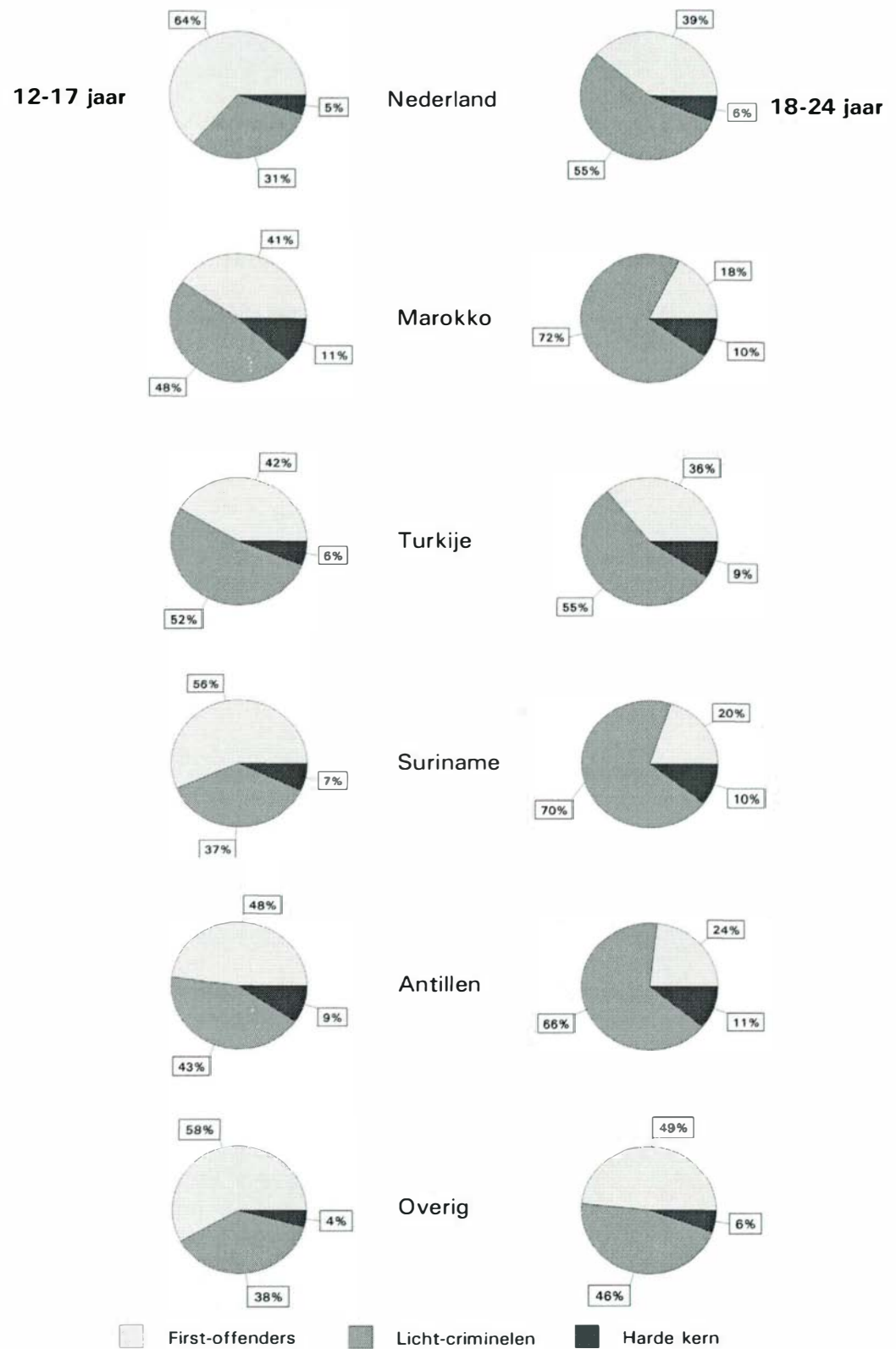

Onder jongens is de groep die als harde kern kan worden aangemerkt drie keer zo groot als onder meisjes. Verder kan 50% als licht crimineel worden beschouwd. Terwijl van de 18-minners de meerderheid nog als first-offender te boek staat, kan van de meerderjarige jongens het merendeel als licht crimineel worden beschouwd.

Van de meisjes kan het leeuwendeel als first-offender worden aangemerkt. Onder 12-17 jarigen is de vrouwelijke groep first-offenders het grootst, maar ook de 18-24 jarige vrouwelijke verdachten zijn in meerderheid licht crimineel. Slechts 2% behoort tot de harde kern.

Figuur 4.4 beperkt zich tot jongens en geeft per geboorteland en leeftijdscategorie een aanduiding naar harde kern, licht crimineel en first-offender.

Figuur 4.4 Verdachten (jongens) naar leeftijd, geboorteland en type verdachte

Van de 12-17 jarige Marokkanen behoort 11% tot de harde kern. Deze groep is twee keer zo groot als onder Nederlandse jongens van dezelfde leeftijdsgroep. Onder Antillianen tot 18 jaar bedraagt de omvang van de harde kern 9% en onder Turken en Surinamers respectievelijk 6,1% en 6,7%.

Bij de oudere verdachten is de harde kern, het grootst onder respectievelijk Antillianen, Surinamers en Marokkanen.

Tabel 4.4 Gemiddelde leeftijd bij eerste proces verbaal naar type verdachte, sekse en leeftijdscategorie

	man			vrouw		
	12-17	18-24	totaal	12-17	18-24	totaal
first-offender	15,2	20,6	17,9	15,0	20,9	17,7
licht crimineel	14,6	17,0	16,4	14,4	17,9	16,7
harde kern	14,6	16,3	15,7	*	*	*

* het teken * wordt gebruikt indien sprake is van minder dan 50 verdachten

Over het geheel genomen, komt de verdachte van het type harde kern op jongere leeftijd in aanraking met de politie dan licht criminelen, die op hun beurt weer op jongere leeftijd een eerste proces verbaal krijgen opgemaakt dan first-offenders. Bij de groep jongens tot 18 jaar is een afwijkend patroon waar te nemen: de harde kern en licht criminelen zijn op jongere leeftijd begonnen dan de first-offender, maar wel grofweg op dezelfde leeftijd.

De indeling in harde kern, licht crimineel of first-offenders is mede gebaseerd op het feit of de verdachte over antecedenten beschikt. De first-offender heeft per definitie geen antecedenten. Voor de overige twee groepen wordt in tabel 4.5 het aantal feiten weergegeven dat de verdachten voorafgaand aan het peiljaar 1996 konden worden aangerekend.

Tabel 4.5 Gemiddeld aantal antecedenten (feiten) naar type verdachte, sekse en leeftijdscategorie

	man			vrouw		
	12-17	18-24	totaal	12-17	18-24	totaal
licht crimineel	3,7	8,5	6,5	2,9	4,4	3,2
harde kern	6,4	20,4	15,9	*	*	6,7

* het teken * wordt gebruikt indien sprake is van minder dan 50 verdachten

Te zien is dat de harde kern jongere ten tijde van het eerste politiecontact in 1996 gemiddeld al anderhalf à twee keer zoveel feiten op zijn naam heeft staan als de licht crimineel. Dit geldt zowel voor meisjes als voor jongens en met betrekking tot deze laatste groep geldt dit voor beide leeftijdscategorieën.

4.4 Harddrugsgebruik

In HKS worden zogenaamde 'gevarencodes' gehanteerd, welke tot doel hebben politiemedewerkers op de hoogte te brengen van eventuele bijzonderheden van de betreffende verdachte. In dit onderzoek beperken we ons tot informatie over de code harddrugsgebruik. In tabel 4.6 is te zien voor welk percentage van de verdachten de code harddrugsgebruik is geregistreerd.

Tabel 4.6 Percentage geregistreerde harddrugsgebruikers naar type verdachte en leeftijd en sekse

	12-17 jaar		18-24 jaar		gemiddeld
	man	vrouw	man	vrouw	
first-offenders	0,2	0,1	0,7	1,2	0,5
licht crimineel	0,3	0,5	5,4	5,6	4,0
harde kern	0,6	0,0	11,9	9,1	8,0

Het geregistreerde harddrugsgebruik blijkt voornamelijk beperkt te zijn tot jongeren van 18 jaar en ouder. Binnen deze groep bedraagt het harddrugsgebruik onder first-offenders ongeveer 1% van de verdachten en onder licht criminelen rond de 5%. Van de harde kern is circa 10% geregistreerd als harddrugsgebruiker. Opvallend is verder dat het harddrugsgebruik onder meisjes hoger is dan onder jongens, behalve bij de harde kern.

5 Opgehelderde feiten 1996

Naast meer algemene cijfers met betrekking tot het aantal en het type opgehelderde feiten waarvan de verdachten in 1996 werden verdacht wordt in dit hoofdstuk in de paragrafen 5.2 en 5.3 ingegaan op vermogens- en geweldscriminaliteit.

5.1 Algemeen

Tabel 5.1 Gemiddeld en totaal aantal aan jeugdige verdachten toegerekende feiten 1996, naar gemeentegrootte

aantal inwoners	feiten		
	gemiddeld aantal	totaal aantal	totaal percentage
< 20.000	2,3	7.162	16
20.000 - 50.000	2,2	9.527	21
50.000 - 100.000	2,7	9.574	21
100.000 - 200.000	2,8	9.296	21
vier grote steden	2,4	9.425	21
totaal	2,5	44.984	100

In 1996 konden bijna 45.000 in Nederland opgehelderde feiten op het conto worden geschreven van de jeugdige verdachten, die woonachtig zijn in de 10 in het onderzoek betrokken politieregio's⁸. Extrapolatie van dit aantal naar de in totaal 25 politieregio in het land, resulteert in een geschat landelijk totaal aantal van op zijn minst 112.500 feiten, die kunnen worden teruggebracht op jeugdige verdachten van 25 jaar of jonger. Het gemiddelde aantal feiten is het hoogst onder verdachten in gemeenten met tussen 50.000 en 200.000 inwoners.

Van de 45.000 feiten werd 13% opgehelderd door een korps buiten de politieregio van de woonplaats van de verdachte. Dit percentage is een onderschatting van het daadwerkelijk aantal feiten dat wordt gepleegd buiten de eigen regio van de verdachte, doordat verdachten die in 1996 alléén buiten de eigen regio werden geverbaliseerd niet in dit onderzoek konden worden betrokken. Deelonderzoeken hebben uitgewezen dat tussen de 20% en 30% van de binnen een regio opgehelderde feiten zijn gepleegd door een verdachte woonachtig in een andere politieregio⁹.

In tabel 5.2 wordt vermeld hoeveel feiten in 1996 de verantwoordelijkheid waren van first-offenders, licht criminelen en harde kern, uitgesplitst naar sekse.

Noot 8 Overigens moet men zich realiseren dat het aantal opgehelderde feiten af hangt van het aantal bekentenissen van een verdachte. Des te meer een verdachte bekend des te groter is het aantal opgehelderde feiten.

Noot 9 Dit betreft overigens de totale daderpopulatie. Naar verwachting ligt dit percentage, wanneer het alleen om jongeren gaat, lager. Voor de gemiddelde percentages wordt u verwezen naar de rapportages die betrekking hebben op de afzonderlijke politieregio's en die tot stand zijn gekomen in opdracht van het Parket Generaal.

Tabel 5.2 Gemiddeld en totaal aantal en percentage opgehelderde feiten in 1996 naar sekse en type verdachte

		gemiddeld aantal	totaal aantal	totaal %
man	first-offender (n = 7.226)	1,2	8.588	21
	licht crimineel (n = 7.603)	2,7	20.375	50
	harde kern (n = 1.004)	11,7	11.757	29
	totaal (n = 15.833)	2,6	40.720	100
vrouw	first-offender (n = 1.836)	1,1	2.097	56
	licht crimineel (n = 632)	2,6	1.669	44
	harde kern (n = 52)	9,6	498	13
	totaal (n = 2.520)	1,7	3.764	100
totaal	first-offender (n = 9.062)	1,2	10.685	24
	licht crimineel (n = 8.235)	2,7	22.044	49
	harde kern (n = 1.056)	11,6	12.255	27
	totaal (n = 18.353)	2,5	44.984	100

Van het totaal aantal van de 45.000 feiten kwam 91 % voor rekening van jongens en 9% van meisjes.

De helft van het aantal feiten kan worden toegeschreven aan licht criminelen. De harde kern, die slechts zo'n 6% vormt van de totale onderzoekspopulatie is verantwoordelijk voor ruim een kwart van de opgehelderde delicten. Een nadere onderverdeling van de harde kern leidt tot een groep van 60% die in 1996 voor 4 tot 10 delicten is ge verbaliseerd en een groep van 40% die werd verdacht van meer dan 10 feiten. Deze laatste groep vormt 2,3% van alle verdachten en was verantwoordelijk voor 18% van alle ten laste gelegde feiten.

Van de ruim 10.000 feiten die op het conto van first-offenders kunnen worden geschreven betreft 22% Halt-waardige zaken zoals brandstichting, vernieling, eenvoudige diefstal en heling. Het is overigens onduidelijk in hoeverre Halt-zaken consequent en herkenbaar worden geregistreerd in HKS.

In het volgende overzicht wordt voor het totaal aantal feiten per type verdachte, de verdeling weergegeven naar 8 hoofdcategorieën van delicten.

Tabel 5.3 Opgehelderde feiten 1996 naar sekse, type verdachten en type delict (in %)

	man				vrouw			
	first-offender	licht crimineel	harde kern	totaal	first-offender	licht crimineel	harde kern	totaal
misdrifven tegen leven en persoon	13	12	6	11	13	10	8	11
misdrifven tegen openbare orde en gezag	11	15	5	11	9	12	14	11
ruwheidsmisdrifven	13	14	9	12	3	7	0	4
vermogensmisdrifven	42	47	73	54	59	64	70	62
zedendelicten	2	1	1	1	0	0	0	0
verkeersmisdrifven	11	6	1	6	5	2	-	3
drugsdelicten	2	2	2	2	2	2	4	2
vuurwapenmisdrifven	2	2	2	2	1	1	2	1
overig	5	2	1	2	8	3	1	5
totaal %	100	100	100	100	100	100	100	100
totaal n	8.588	20.375	11.757	40.720	2.097	1.669	498	3.764

Voor alle onderscheiden groepen geldt dat vermogenscriminaliteit de bulk vormt van de delicten waarvan jongeren worden verdacht. De overige vormen van criminaliteit beperken zich grotendeels tot agressieve feiten. Onder agressieve feiten wordt verstaan misdrijven tegen leven en persoon, tegen openbare orde en gezag en ruwheidsmisdrijven.

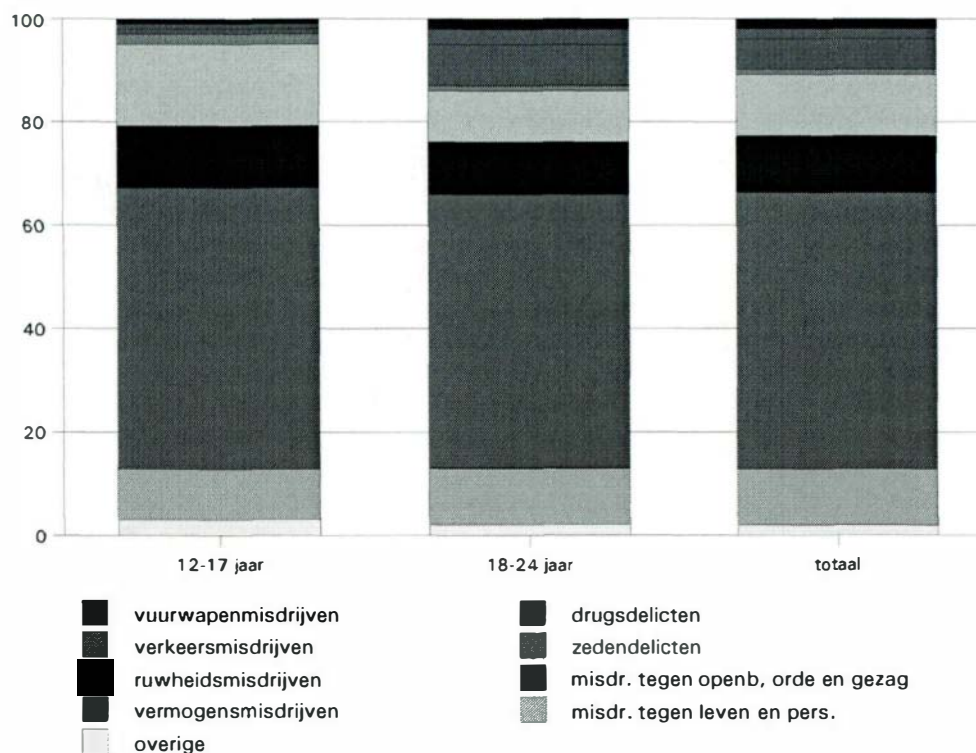
Door meisjes worden naar verhouding meer vermogensdelicten gepleegd dan door jongens. Het zelfde geldt voor drugsgerelateerde misdrijven. Alle andere vormen van criminaliteit worden door jongens in grotere getale gepleegd dan door meisjes. Dat geldt het sterkst voor ruwheidsmisdrijven en zedendelicten en in mindere mate ook voor verkeer- en vuurwapenmisdrijven.

De harde kern onderscheidt zich doordat deze naar verhouding meer vermogensdelicten plegen dan licht criminelen en first-offenders. Harde kern meisjes houden zich echter eveneens meer dan de andere type verdachten van het eigen geslacht bezig met drugscriminaliteit en met misdrijven tegen openbare orde en gezag.

De licht criminele jongen onderscheidt zich eveneens van zijn kompanen door een relatief groot aandeel delicten binnen de delictgroep 'misdrijven tegen openbare orde en gezag'. Licht criminele meisjes plegen in aanzienlijk meerdere mate dan andere meisjes ruwheidsmisdrijven.

Van de first-offenders is een relatief groot deel geverbaliseerd voor een of ander verkeersmisdrijf. Tevens plegen zij (iets) meer misdrijven tegen leven en persoon en 'overige' misdrijven. Voor de jongens onder de first-offenders geldt dat zij naar verhouding meer dan andere groepen zijn opgepakt voor een zedenmisdrijf. ■

Figuur 5.1 Opgehelderde feiten 1996 (jongens) naar leeftijdsklasse en type delict (in %)

Terwijl voor de minderjarige jongens naar verhouding meer ruwheidsmisdrijven (voornamelijk vernieling) konden worden geregistreerd, werden voor de verdachten van 18-24 jaar meer verkeers-, drugs- en vuurwapenfeiten opgetekend.

5.2 Vermogenscriminaliteit

De verdachten woonachtig in de 10 onderzochte politieregio's werden in 1996 in verband gebracht met in totaal 24.443 vermogensfeiten. Het percentage verdachten dat zich bezig hield met vermogenscriminaliteit wordt beschreven in de onderstaande tabel.

Tabel 5.4 Percentage verdachten van vermogenscriminaliteit naar type verdachte

	%
first-offender	47
licht crimineel	56
harde kern	93

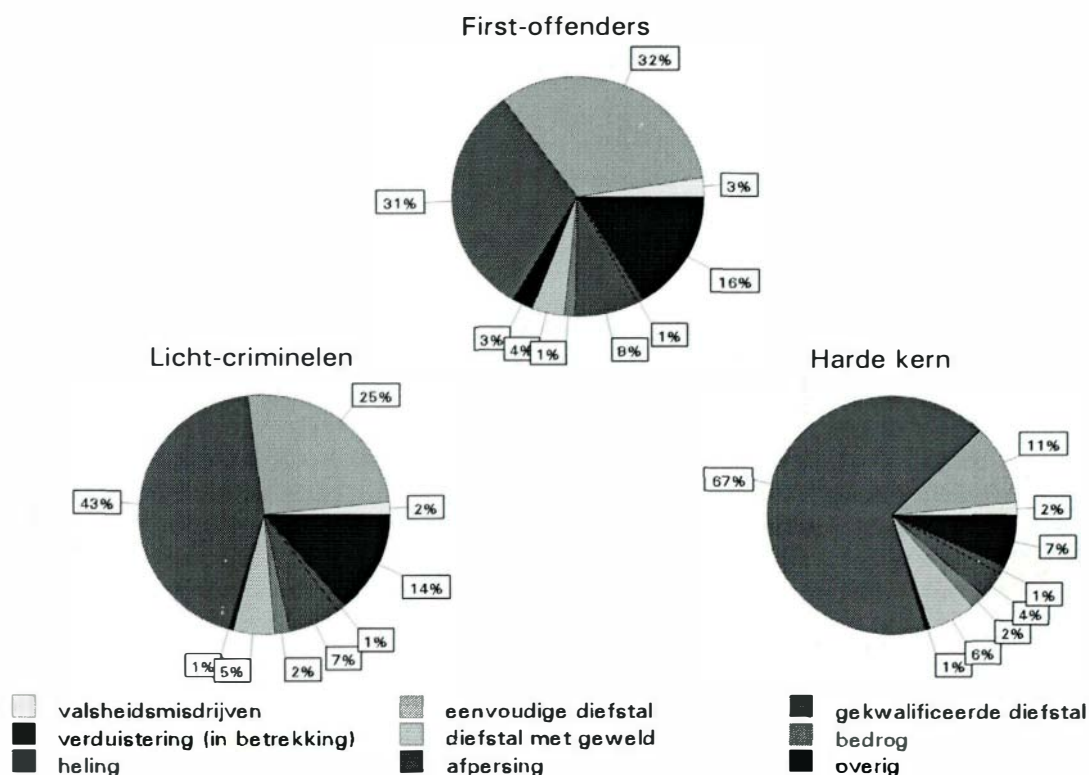
Tenminste 45% van alle verdachten werd in 1996 aangehouden voor een vermogensfeit. Onder licht criminelen ligt dit percentage zo'n 10% hoger. Van de harde kern hield meer dan 90% zich bezig met vermogenscriminaliteit.

Tabel 5.5 Gemiddeld aantal opgehelderde vermogensmisdrijven 1996 naar type verdachte

	gemiddeld aantal
first-offender	0,5
licht crimineel	1,3
harde kern	8,5

Terwijl de first-offender en de licht crimineel gemiddeld van 0,5 respectievelijk 1,3 vermogensfeiten werden verdacht, stijgt dit cijfer explosief met betrekking tot de derde groep verdachten. De harde kern werd in 1996 aangehouden voor gemiddeld 8,5 vermogensfeiten.

Figuur 5.2 Opgehelderde vermogensmisdrijven 1996 naar type verdachte en type misdrijf

Uit de bovenstaande figuur valt op te maken dat het gros van de opgehelderde vermogensmisdrijven eenvoudige en gekwalificeerde diefstal betreft. De harde kern is meer dan de twee andere categorieën verdachten gespecialiseerd in gekwalificeerde diefstal en diefstal met geweld. De first-offenders houden zich meer dan de harde kern en de licht criminelen bezig met eenvoudige diefstal, verduistering en heling.

5.3 Geweldscriminaliteit

Tot geweldsdelicten worden in dit onderzoek gerekend alle misdrijven tegen leven en persoon, behalve eenvoudige belediging, en verder openbare geweldpleging. In 1996 werd van de totale groep verdachten 28% in verband gebracht met in totaal 8.589 geweldsdelicten. Hiermee vormt geweldscriminaliteit bijna 20% van alle in 1996 met betrekking tot jongeren opgeloste feiten.

In 4 politieregio's ligt het percentage verdachten waarvoor een geweldsdelict is geregistreerd hoger dan gemiddeld, namelijk in Noord-en Oost-Gelderland (42,5%), in Zuid-Holland-Zuid (36%), in Limburg-Noord (35%) en in Noord-Holland-Noord (35%).

Afwijkend van de jongere vrouwelijke verdachten en van de andere sekse, ligt het percentage verdachten dat zich schuldig maakte aan geweldscriminaliteit onder meerderjarige vrouwelijke verdachten duidelijk lager dan het gemiddelde, namelijk op 13%.

Tabel 5.6 Percentage verdachten van geweldscriminaliteit naar type verdachte

	%
first-offender	23
licht crimineel	31
harde kern	45

Het percentage geweldsplegers onder verdachten behorend tot de 'harde kern' bedraagt bijna 45% en is anderhalf tot twee keer zo hoog als onder de twee overige categorieën verdachten.

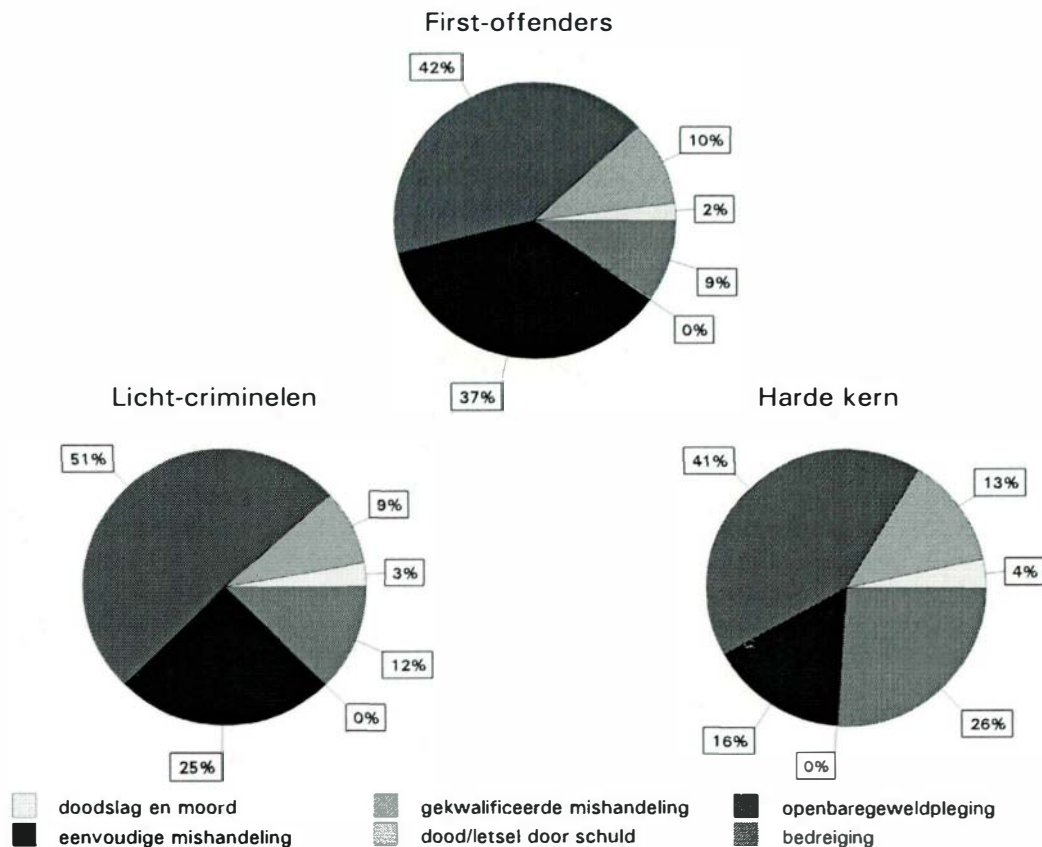
Tabel 5.7 Gemiddeld aantal geweldsmisdrijven in 1996 naar type verdachte

	gemiddeld aantal
first-offender	0,3
licht crimineel	0,6
harde kern	1,2

De percentages uit tabel 5.3, waaruit blijkt dat het aantal misdrijven tegen leven en persoon (die de meerderheid vormen van de geweldsmisdrijven) onder de harde kern naar verhouding lager is dan onder de twee andere groepen verdachten, lijken enigszins misleidend. In die tabel zijn immers de absolute aantallen niet verdisconteerd. In tabel 5.7 is dat wel het geval en dan is te zien dat voor de harde kern in 1996 gemiddeld twee maal zoveel geweldsmisdrijven werden opgehelderd als voor licht criminelen, namelijk 1,2 per verdachte. Licht criminelen werden op hun beurt gemiddeld van twee maal zoveel geweldsmisdrijven verdacht als first-offenders.

De volgende figuur geeft een indruk van het type geweldsmisdrijven waaraan de verdachten zich schuldig maakten.

Figuur 5.3 Opgehelderde geweldsmisdrijven 1996 naar type verdachte en type delict

First-offenders bezondigen zich vaker dan de twee andere categorieën aan eenvoudige mishandeling. De licht crimineel onderscheidt zich door een relatief groot aantal openbare geweldplegingen en de harde kern kenmerkt zich door een naar verhouding groter aantal bedreigingen, gekwalificeerde mishandelingen en doodslag en moord.

Verdachten van 18 jaar of ouder maken zich naar verhouding meer dan de 18-minners schuldig aan doodslag en moord en aan gekwalificeerde mishandeling en minder aan openbare geweldpleging. Dit geldt voor alle drie de typen verdachten. Binnen de groep harde kern verdachten geldt verder dat degenen van 18 jaar of ouder naar verhouding meer worden ge verbaliseerd voor bedreiging, dan verdachten tot 18 jaar.

De behandelde geweldsdelicten kunnen, met enig voorbehoud, worden samengevat onder de noemer niet-instrumenteel geweld of met de recentelijk veel gehanteerde term 'zinloos geweld'. In onderstaande tabel wordt deze categorie van delicten vergeleken met een instrumentele vorm van geweld, namelijk diefstal met geweld. Binnen de categorie niet-instrumenteel geweld worden bedreiging en openlijke geweldpleging afzonderlijk vermeld.

Tabel 5.8 Aandeel geweldsdelicten onder jongens, naar type verdachte (in %)

feiten	first-offender (n = 7.226)	licht crimineel (7.603)	harde kern (1.004)
geweld	24	26	15
niet-instrumenteel geweld	22	23	10
w.o. bedreiging	2	3	3
w.o. openlijke geweldpleging	9	12	4
diefstal met geweld	2	3	5
overige feiten	76	74	85
totaal %	100	100	100
totaal n	8.588	20.375	11.757

Geconstateerd kan worden dat diefstal met geweld een veel kleiner aandeel in de totale criminaliteit vormt dan niet-instrumenteel geweld. De harde kern neemt, wanneer het gaat om geweldscriminaliteit een andere positie in dan de twee andere typen verdachten. Het gemiddeld aantal geweldsdelicten per verdachte ligt onder de harde kern weliswaar hoger, maar aangezien de harde kern zich vooral onderscheid doordat deze een zeer groot aantal vermogensdelicten voor zijn rekening neemt, is het aandeel geweldsdelicten binnen deze groep relatief laag. De harde kern wordt vaker dan de twee andere groepen verdacht van diefstal met geweld. Het niet-instrumentele geweld en dan met name openlijke geweldpleging wordt vooral gebezigd door first-offenders en licht criminelen.

Nagegaan is op welke wijze de diverse etnische minderheden met betrekking tot het aantal en het type geweldsdelicten zich tot elkaar verhouden. De weergave van de resultaten beperkt zich tot licht-criminelen en de harde kern.

Tabel 5.9 Aandeel geweldsdelicten onder licht criminele jongens, naar geboorteland (in %)

feiten	Nederlands (n = 5.456)	Marokkaans (n = 979)	Turks (n = 198)	Surinaams (n = 273)	Antilliaans (n = 182)	overig (n = 515)
geweld	26	23	32	26	30	19
niet-instrumenteel geweld	24	19	30	19	22	15
w.o. bedreiging	3	3	3	3	4	3
w.o. openlijke geweldpleging	13	7	12	6	6	5
diefstal met geweld	2	4	2	7	8	4
overige feiten	74	77	68	74	70	81
totaal %	100	100	100	100	100	100
totaal n	14.808	2.56	447	678	484	1.398

Het aandeel geweldsdelicten blijkt het grootst onder Turkse en Antilliaanse licht criminelen. Bij Turkse verdachten kan dit verklaard worden door het grote aandeel van niet-instrumenteel geweld. Naast openlijke geweldpleging scoort deze groep hoger op eenvoudige en gekwalificeerde mishandeling. Bij Antillianen ligt de verklaring vooral in de naar verhouding grote categorie diefstal met geweld. Ook onder Surinamers is het aandeel van het instrumentele geweld (diefstal met geweld) groter dan bij de andere groepen verdachten. Verder valt op dat naast Turken ook Nederlandse licht criminelen zich relatief veel bezig houden met openbare geweldpleging. Aan bedreiging maken alle onderscheiden groepen zich in vergelijkbare mate schuldig.

Samenvattend kan worden gesteld dat Surinamers en Antillianen wat betreft instrumentele geweldscriminaliteit een toppositie innemen; Marokkanen een middenpositie en Turken en Nederlanders sluiten de rij. Het niet-instrumentele geweld in de vorm van bedreiging wordt door alle etnische groepen in vergelijkbare mate bedreven. Nederlanders en Turken scoren hoog bij de categorie openlijke geweldpleging.

Overigens blijkt dat diefstal met geweld, voor deze categorie van verdachten, in de grote steden (in casu Amsterdam en Utrecht) 3 maal zo vaak werd geregistreerd als in gemeenten met minder dan 200.000 inwoners.

Tabel 5.10 Aandeel geweldsdelicten onder harde kern jongens, naar geboorteland (in %)

feiten	Nederlands (n = 689)	Marokkaans (n = 153)	Turks (n = 30)	Surinaams (n = 42)	Antilliaans (n = 32)	overig (n = 58)
geweld	14	13	25	30	17	12
niet-instrumenteel geweld	10	9	16	10	10	8
w.o. bedreiging	3	3	7	4	5	2
w.o. openlijke geweldpleging	4	4	5	3	■	2
diefstal met geweld	4	4	9	20	7	4
overige feiten	86	87	75	70	83	88
totaal %	100	100	100	100	100	100
totaal n	8.542	1.637	279	359	313	627

Geweldscriminaliteit vormt, zoals reeds was geconstateerd, onder de harde kern een kleiner bestanddeel van de totale geregistreerde criminaliteit dan onder licht criminelen en onder first-offenders. Dit geldt niet voor de Turkse en Surinaamse harde kern. Onder deze twee groepen is het aantal geweldsfeiten het grootst en ligt het op een vergelijkbaar niveau als onder licht criminelen. Bij Surinamers onder de harde kern is dat in belangrijke mate, net zoals onder licht criminelen het geval was, terug te voeren op diefstal met geweld. Een vijfde van alle, met betrekking tot de Surinaamse harde kern, geregistreerde criminaliteit betreft deze vorm van geweld. Turkse, en Antilliaanse jongens nemen ten aanzien van dit type delict een middenpositie in. Nederlanders, Marokkanen en harde kern verdachten die in 'overige' landen zijn geboren, scoren in dit opzicht laag. De Turkse harde

kern scoort, net zoals de licht criminelen, vooral hoog ten aanzien van hetgeen op deze plek onder de noemer niet-instrumentele geweld is samen gevat. In het geval van de harde kern zijn de Turkse verdachten echter vooral verantwoordelijk voor een groter aantal bedreigingen.

6 Conclusies

In 1996 kan bijna 2% van de jongeren worden aangemerkt als verdachte van één of meerdere strafbare feiten. Tegen elk van deze jongeren werd binnen de in het onderzoek betrokken politieregio's op zijn minst één proces verbaal opgemaakt. Geconstateerd is dat de betreffende politieregio's representatief zijn voor heel Nederland.

Jeugdige verdachten zijn te vinden in alle vijf de gemeenteklassen. Het relatieve aantal jeugdige verdachten neemt echter duidelijk toe met de gemeentegrootte. In de categorie met meer dan 200.000 inwoners ligt het aantal verdachten ruim 2,5 maal zo hoog als in gemeenten met minder dan 20.000 inwoners.

Van alle verdachten kan ongeveer de helft worden aangemerkt als first-offender. Ruim 5% behoort tot de harde kern; deze verdachten zijn in 1996 voor minimaal 4 zware delicten geverbaliseerd. Onder jongeren die buiten Nederland zijn geboren is de omvang van de harde kern groep groter dan onder verdachten die Nederlands zijn van geboorte.

Het harddruggebruik onder jeugdige verdachten, voorzover geregistreerd, beperkt zich grotendeels tot jongeren van 18 jaar en ouder en bedraagt voor de harde kern circa 10%.

De verdachten werden in 1996 geverbaliseerd voor gemiddeld 2,5 feiten per persoon. Dat komt bij benadering neer op een totaal van 45.000 feiten. Geëxtrapoleerd naar alle 25 politieregio's leidt dit tot een grove schatting van het totaal aantal feiten dat in 1996 kon worden toegeschreven aan jeugdige verdachten van minimaal 112.500.

De helft van deze feiten kan worden toegeschreven aan licht criminelen. De harde kern pleegt in een jaar gemiddeld 4 tot 5 keer zoveel feiten als de licht crimineel en 10 keer zo veel feiten als de first-offender. Gesteld kan worden dat deze groep, zo'n 5% van alle jeugdige verdachten, verantwoordelijk was voor ruim een kwart van de 45.000 opgeloste feiten.

Bij meer dan de helft van de opgeloste feiten is sprake van vermogenscriminaliteit. De harde kern verdachte onderscheidt zich van de andere verdachten in het gigantische aantal door hem gepleegde vermogensfeiten.

Iets minder dan 20% van de misdrijven betreft een geweldsdelict. De harde kern maakt zich in grotere getalen schuldig aan geweldscriminaliteit dan de first-offender en de licht crimineel, maar dit verschil is minder groot dan wanneer het gaat om vermogenscriminaliteit.

Per definitie neemt de harde kern vooral de zwaardere uitingsvormen van het geweld tot zijn rekening. Het blijkt dat de harde kern vaker dan de twee andere groepen wordt verdacht van het plegen van diefstal met geweld. Het niet-instrumentele geweld en dan met name openlijke geweldpleging wordt vooral gebezigd door first-offenders en licht criminelen.

Voor jongens geldt dat Surinaamse en Antilliaanse harde kern en licht criminele verdachten, alsmede Turkse licht criminele verdachten, zich meer dan anderen bezig houden met diefstal met geweld.

Bijlagen

Bijlage 1 Jongeren en verdachten naar geboorteland en nationaliteit

In tabel B1.1 wordt het aantal en het percentage jongeren vermeld naar geboorteland en nationaliteit dat woonachtig is in 1 van de 10 regio's waar voor het onderzoek gegevens over beschikbaar zijn. De populatiegegevens - betrekking hebbend op de groep 12 t/m 24-jarigen - zijn afkomstig van het CBS.

Tabel B1.1 Aantal en percentage Nederlandse jongeren in 10 politieregio's naar geboorteland en nationaliteit

	aantal verdachten		aantal jongeren in onderzoeksgebied ¹		aantal verdachten per 1.000 jongeren	
	geboorte-land	nationaliteit	geboorte-land	nationaliteit	geboorte-land	nationaliteit
Nederland	14.024	14.604	943.335	975.555	15	15
Marokko	1.616	1.853	22.460	25.450	72	73
Turkije	397	512	14.605	15.855	27	32
Suriname	538	121	12.090	1.770	45	68
Antillen	384	-	5.445	-	70	-
voormalig Joegoslavië	134	147	3.120	2.950	43	50
overig	1.260	1.116	47.750	26.940	26	66
totaal	18.353	18.353	1.048.805	1.048.520	18	18

¹ gebaseerd op CBS-gegevens, 1 januari 1996

Van de jongeren, woonachtig in het onderzoeksgebied is 90% geboren in Nederland en 93% heeft de Nederlandse nationaliteit. Onder de verdachten liggen deze percentages anders: een kleine 25% van de verdachten is niet in Nederland geboren en 20% van de verdachten heeft een niet-Nederlandse nationaliteit. Het verschil tussen de Nederlandse bevolking en de verdachtenpopulatie voorzover het gaat om de verhoudingen tussen de diverse geboortelanden en nationaliteiten wordt uitgedrukt in de cijfers vermeld in de twee laatste kolommen van tabel B1.1.

Bijlage 2 Gehanteerde begrippen

Proces-verbaal van oplossing

Een proces-verbaal waarin een verdachte als (mogelijke) dader wordt gekoppeld aan één of meerdere gepleegde feiten.

Antecedent

Een administratieve registratie van de opmaak van een proces-verbaal van oplossing tegen een verdachte. Een proces-verbaal, en dus een antecedent, kan meerdere feiten bevatten.

Gewelddelicten

Tot gewelddelicten worden alle misdrijven tegen leven en persoon gerekend alsmede openbare geweldpleging en wederspansingheid.

Op agressie gerichte delicten

Delicten die gericht zijn op het toebrengen van schade aan personen of goederen. Hiertoe behoren misdrijven tegen leven en personen, misdrijven tegen openbare orde en gezag en ruwheidsdelicten.

First-offender

Verdachte waarvoor in 1996, ten aanzien van maximaal twee delicten, proces-verbaal is opgemaakt en tegen wie nooit eerder een procesverbaal is opgemaakt (zie bijlage 4).

Licht crimineel

Verdachte waarvoor in 1996, ten aanzien van twee lichte en/of zware delicten proces-verbaal is opgemaakt en tegen wie ooit eerder een proces-verbaal is opgemaakt, of jongeren waarvoor in 1996, ten aanzien van 3 zware delicten proces verbaal is opgemaakt (zie bijlage 4).

Harde kern

Verdachte waarvoor in 1996, ten aanzien van minimaal vier zware delicten, proces-verbaal is opgemaakt (zie bijlage 4).

Bijlage 3 Indeling delicten

B3.1 Delicten en delictgroepen

De in de rapportage gehanteerde naamgeving van delicten is afgeleid van de indeling van het WODC naar artikelnummers uit het Wetboek van Strafrecht.

Delict en delictgroep	Artikelnummer
<i>1 Agressieve misdrijven</i>	
<i>a tegen openbare orde en gezag</i>	
huis-/lokaalvredebreuk	138/139
openlijke geweldpleging	141
wederspanningheid	181/182
belemmering ambtenaar in functie	180
discriminatie	137
overige misdrijven openbare orde en gezag	13/14/150/177/179/18- /19/201
<i>b tegen leven en persoon</i>	
Doodslag en moord	287/288/289/290/291
gekwalficeerde mishandeling	301/302/303/304/306
eenvoudige mishandeling	300
eenvoudige belediging	266/267
dood/zwaar lichamelijk letsel door schuld	307/308
bedreiging	285
overige misdrijven tegen leven	293
<i>c Ruwheidsmisdrijven</i>	
brandstichting	157/158
dierenmishandeling	350.2/254
vernieling	350/350.1/351/352
overige vernielingen	353/354
<i>2 Vermogensmisdrijven</i>	
valsheidsmisdrijven	208/209/21/22/230/- 231/234
eenvoudige diefstal	310
gekwalficeerde diefstal	311.4/311.5
diefstal met geweld	312
afpersing	317
verduistering	321/323
verduistering in dienstbetrekking	322
bedrog	326/327/328/329/33
heling	416/417
schuld heling	417BIS
overige vermogensmisdrijven	311/311.1/311.2/311.3/- 314/315/316/318/titel11

3 Zedendelicten

schennis der eerbaarheid	239
verkrachting	242/243
feitelijke aanranding der eerbaarheid	246
gemeenschap met kinderen	244/245
ontucht met bewusteloze/kind	247
ontucht door ouders	249
overige zedendelicten	248/240/250/251bis/- 252/titel14

4 Verkeersmisdrijven

rijden onder invloed	WvW 26
doorrijden na ongeval	WvW 30
rijden na ontzegging	WvW 32
medewerking bloedproef weigeren	WvW 33A
dood letsel door schuld	WvW 36
joyriding	WvW 37
overige verkeersmisdrijven	WvW 10/WvW 14

5 Drugsmisdrijven

opiumwet-harddrugs	opiumwet 2
opiumwet-softdrugs	opiumwet 3

6 Vuurwapenmisdrijven

vuurwapenwet	VWW/WWM&DO8/- WWM&A11 t/m A A16
--------------	------------------------------------

7 Overige misdrijven

ibb	IBB
overige misdrijven	

B3.2 Zware en lichte delicten

Zware delicten

zware mishandeling
bedreiging met hantering wapen
doodslag en moord
openlijke geweldpleging zwaar
brandstichting
valsheidsmisdrijven
afpersing
gekwalficeerde diefstal
diefstal met geweld
verduistering
bedrog
heling
schuldheling
overige vermogensmisdrijven
verkrachting/aanranding zwaar
gemeenschap met kinderen
ontucht met bewusteloze/kind
ontucht door ouders
rijden na ontzegging
medewerking bloedproef weigeren
handel in harddrugs
opiumwet-softdrugs
vuurwapenwet

Lichte delicten

eenvoudige diefstal
verduistering in dienstbetrekking
wederspanning
belemmeren politie
huis-/lokaalvredebreuk
overige misdrijven openbare orde en gezag
discriminatie
eenvoudige mishandeling
eenvoudige belediging
dood/zwaar lichamelijk letsel door schuld
overige misdrijven tegen leven en persoon
vernieling
dierenmishandeling
aanranding licht
schennis der eerbaarheid
overige zedendelicten
rijden onder invloed
doorrijden na ongeval
joyriding
dood/letsel door schuld (verkeer)
overige verkeersmisdrijven

Bijlage 4 Typering verdachten

In de rapportage wordt, op grond van de zwaarte van het opgehelderde delict en de frequentie van delictpleging, onderscheid gemaakt tussen verschillende categorieën verdachten: harde kern, licht criminelen en first-offenders. Deze indeling is gebaseerd op de richtlijnen in de notitie 'Eenheid van begrip II' van het Ministerie van Justitie¹⁰. Gezien de beperkingen van de beschikbare gegevens wordt in dit onderzoek op enkele punten van deze richtlijnen afgeweken:

- Op drie punten wordt afgeweken van de indeling naar 'zware' en 'lichte' delicten: schuldheiling en diefstal in vereniging horen volgens de richtlijnen bij de lichte delicten, maar zijn in dit onderzoek bij de zware delicten ingedeeld, aangezien zij binnen delictomschrijvingen heiling en gekwalificeerde diefstal niet konden worden onderscheiden. Iets dergelijks geldt voor rijden onder invloed. In het huidige onderzoek kan hierin geen onderscheid worden gemaakt. Het delict is aangemerkt als licht delict.
- In dit onderzoek ontbreekt het aan feitelijke gegevens omtrent de pleegfrequentie, aangezien pleegdatum niet als variabele in de bestanden is opgenomen. Wel is de datum van het antecedent bekend. De datum van het antecedent wordt bepaald door het moment van opheldering van het delict en door het moment van registratie van het antecedent in HKS. De antecedentdatum kan hierdoor flink afwijken, maar is niettemin gehanteerd als indicatie voor de pleegdatum.
- Aangezien met betrekking tot de antecedentdatum alleen informatie beschikbaar is met betrekking tot het 'jaar' en niet met betrekking tot de 'maand', kan de pleegfrequentie in dit onderzoek slechts worden vastgesteld aan de hand van het aantal delicten dat is opgehelderd binnen een kalenderjaar. Hiermee wordt afgeweken van de notitie Eenheid van Begrip, waar de meetperiode 6 maanden bedraagt. De beoogde pleegfrequentie voor de indeling in de drie categorieën verdachten is in het onderhavige onderzoek daarom vermenigvuldigd met 2.

De indeling is nu als volgt:

- harde kern
Jongeren waarvoor in 1996, ten aanzien van minimaal vier zware delicten, proces-verbaal is opgemaakt.
- licht criminelen
Jongeren waarvoor in 1996, ten aanzien van twee lichte en/of zware delicten proces-verbaal is opgemaakt en tegen wie ooit eerder een proces-verbaal is opgemaakt, of jongeren waarvoor in 1996, ten aanzien van 3 zware delicten proces verbaal is opgemaakt.
- first-offenders
Jongeren waarvoor in 1996, ten aanzien van maximaal twee delicten, proces-verbaal is opgemaakt en tegen wie nooit eerder een procesverbaal is opgemaakt.

Noot 10 Notitie "Eenheid van Begrip II" Gemeenschappelijk begrippenkader ten behoeve van de GSB-rapportage, Ministerie van Justitie, maart 1997.

Bijlage 5 Figuren in tabelvorm

Figuren uit hoofdstuk 2

Verdachtenpopulatie naar politieregio

	aantal	%
Noord- en Oost Gelderland	1.041	5,7
Utrecht	3.535	19,3
Noord-Holland-Noord	1.338	7,3
Amsterdam-Amstelland	2.950	16,1
Gooi en Vechtstreek	498	2,7
Hollands-Midden	1.403	7,6
Zuid-Holland-Zuid	838	4,6
Midden- en West-Brabant	2.968	16,2
Limburg-Noord	958	5,2
Limburg-Zuid	2.824	15,4
totaal	18.353	100,0

Figuren uit hoofdstuk 3

Jeugdige verdachten naar geslacht

	aantal	%
man	15.833	86,3
vrouw	3.250	13,7
totaal	18.353	100,0

Jeugdige verdachten naar leeftijd¹¹ in 1996

		aantal	%
12-17 jaar	12	179	1,0
	13	591	3,2
	14	1.071	5,8
	15	1.598	8,7
	16	1.856	10,0
	17	1.984	10,8
totaal		7.279	39,7
18-24 jaar	18	1.891	10,3
	19	1.724	9,4
	20	1.568	8,5
	21	1.469	8,0
	22	1.459	7,9
	23	1.479	8,1
	24	1.484	8,2
totaal		11.074	60,3

Jeugdige verdachten naar geboorteland en nationaliteit

	geboorteland		nationaliteit	
	aantal	%	aantal	%
Nederland	14.030	76,4	14.604	79,6
Marokko	1.616	8,8	1.853	10,1
Turkije	397	2,2	512	2,8
Suriname	537	2,9	121	0,7
Antillen	379	2,1	-	-
voormalig Joegoslavië	134	0,7	147	0,8
overig	1.260	6,9	1.116	6,1
totaal	18.353	100,0	18.353	100,0

11 De leeftijd is berekend op basis van de geboortedatum van de verdachte en de datum van het antecedent in 1996. Van de geboortedatum en de datum van het antecedent is echter alleen het 'jaar' als variabele in de bestanden opgenomen. Dag en maand zijn niet meegenomen. Daardoor moeten de gepresenteerde leeftijden slechts als een indicatie worden gezien en kan de verdeling van de daadwerkelijke leeftijd enigszins afwijken van hetgeen hier wordt

Aantal verdachten per 1.000 jongeren naar geboorteland, nationaliteit en leeftijdsklasse

	geboorteland			nationaliteit		
	12-17 jaar	18-24 jaar	totaal	12-17 jaar	18-24 jaar	totaal
Nederland	15	15	15	14	15	15
Marokko	63	76	72	56	88	73
Turkije	29	27	27	29	34	32
Suriname	45	44	45	*	69	68
Antillen	70	71	70	-	-	-
vrmkg. Joegoslavië	*	53	43	*	59	50
overig	21	30	26	36	45	66
gemiddeld	16	19	18	16	19	18

Figuren uit hoofdstuk 4

Gemiddelde leeftijd bij het eerste proces verbaal naar gemeentegrootte

	gemiddelde leeftijd
< 20.000	17,4
20.000 - 50.000	17,0
50.000 - 100.000	16,9
100.000 - 200.000	16,9
vier grote steden	17,2
totaal	17,1

Gemiddelde leeftijd van de jeugdige verdachten bij het eerste proces verbaal naar geboorteland en sekse

	man	vrouw	totaal
Nederland	17,0	17,1	17,0
Marokko	16,5	18,7	16,6
Turkije	17,8	*	18,0
Suriname	17,0	18,3	17,2
Antillen	16,9	17,2	16,9
overig	17,8	19,1	18,2
totaal	17,0	17,4	17,1

Verdachten gespecificeerd naar gemeentegrootte en type verdachte (in %)

	< 20.000	20.000 - 50.000	50.000 - 100.000	100.000 - 200.000	vier grote steden	totaal
first-offender	55,6	53,7	49,0	47,0	42,0	49,4
licht crimineel	40,7	42,3	44,6	46,4	49,9	44,9
harde kern	3,6	4,0	6,4	6,6	8,1	5,8
totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Verdachten naar sekse, leeftijd en type verdachte (in %)

	man			vrouw		
	12-17	18-24	totaal	12-17	18-24	totaal
first-offender	61,0	36,2	45,6	80,7	65,2	72,9
licht crimineel	33,5	57,0	48,0	17,8	32,2	25,1
harde kern	5,5	6,9	6,3	1,5	2,6	2,1
totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Verdachten (jongens) naar leeftijd, geboorteland en type verdachte (in %)

		Nederland	Marokko	Turkije	Suriname	Antillen	overig
12-17 jaar	first-offender	63,7	40,5	41,5	56,3	48,0	57,9
	licht crimineel	31,3	48,1	52,4	37,0	42,9	38,3
	harde kern	5,0	11,4	6,1	6,7	9,2	3,9
	totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
18-24 jaar	first-offender	38,7	18,0	35,7	20,1	23,5	48,5
	licht crimineel	55,1	72,2	55,4	69,6	65,7	45,9
	harde kern	6,2	9,8	8,9	10,3	10,8	5,5
	totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Figuren uit hoofdstuk 5

Opgehelderde vermogensmisdrijven 1996 naar type verdachte en type misdrijf (in %)

	first-offender	licht crimineel	harde kern
valsheidsmisdrijven	3,0	2,2	2,2
eenvoudige diefstal	32,1	24,8	10,5
gekwalficeerde diefstal	31,4	43,3	66,9
diefstal met geweld	4,3	5,2	6,1
afpersing	0,8	1,2	1,1
verduistering (in betrekking)	2,7	1,0	0,5
bedrog	1,4	1,9	1,9
heling	8,1	6,6	3,6
overig	16,2	13,7	7,2
totaal	100,0	100,0	100,0

Opgehelderde geweldsmisdrijven 1996 naar type verdachte en type delict (in %)

	first-offender		licht crimineel		harde kern	
	aantal	%	aantal	%	aantal	%
doodslag en moord	52	2,3	158	3,2	48	3,7
gekwalficeerde mishandeling	217	9,5	434	8,7	169	13,1
eenvoudige mishandeling	843	36,9	1.258	25,1	209	16,2
dood/letsel door schuld	4	0,2	3	0,1	■	0,1
bedreiging	212	9,3	621	12,4	334	25,9
openbare geweldpleging	956	41,9	2.534	50,6	531	41,1
totaal	2.284	100,0	5.008	100,0	1.292	100,0